

ANALYSE. Waarom de Israëlische muur voor het internationaal Gerechtshof voor zoveel commotie zorgt, Politiek dynamiet in de rechtszaal, *De Standaard*, 23 februari 2004, Bart Beirlant

Het is alweer een tijd geleden dat het Internationaal Gerechtshof in Den Haag de hoofdpunten van het nieuws haalde. Dat is van de week gegarandeerd het geval, want het gezaghebbende hof buigt zich over een politiek zwaar beladen dossier: de muur die Israël bouwt langs en vooral op Palestijns grondgebied.

Op vraag van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties buigt het Internationaal Gerechtshof zich vanaf vandaag over deze vraag: "Wat zijn de wettelijke gevolgen die voortkomen uit de constructie van de muur die gebouwd wordt door Israël, de bezettingsmacht, op het bezette Palestijnse grondgebied, inbegrepen in en rond Oost-Jeruzalem, gezien de regels en principes van het internationaal recht en relevante resoluties van de Veiligheidsraad en Algemene Vergadering?" Als het Hof zich bevoegd acht, zal het een advies formuleren.

Israël heeft besloten de hoorzittingen te boycotten omdat het Gerechtshof niet bevoegd zou zijn in wat de Israëliërs een politieke zaak noemen. De regering-Sharon ontkent volgens de BBC ook dat het land dat Israël in 1967 veroverde op de Westelijke Jordaanoever, bezet gebied zou zijn: volgens haar is het statuut van het gebied onbepaald. Israël vindt ook dat het autonoom kan bepalen hoe het zich verdedigt tegen het Palestijnse terrorisme.

Maar dat betekent niet dat de joodse stem niet gehoord zal worden in Den Haag. Zaka, een organisatie die gespecialiseerd is in het verzamelen van overblijfselen van slachtoffers, heeft het wrak van bus nummer 19 op de boot richting Nederland gezet: bij een aanslag op die bus kwamen in januari van dit jaar elf mensen om het leven. Geposteerd voor het Vredespaleis in Den Haag, moet het wrak getuigen van de wreedheid van terrorisme en de Israëlische positie onderstrepen: de "veiligheidsmuur" moet Israël beschermen tegen zelfmoordaanslagen.

De Palestijnen nemen natuurlijk wel deel aan de pleidooien over de "apartheidsmuur". "Wij hebben misschien de middelen niet om een huis te verschepen dat vernield werd door een Apache-helikopter, zoals zij kunnen doen met een bus. Maar wij weten dat we het gezond verstand aan onze zijde hebben als het op de muur aankomt. De constructie is illegaal", verklaarde een woordvoerder van de Palestijnse *Stop The Wall*-campagne. De organisatie houdt in de buurt van het Vredespaleis een tentoonstelling met foto's die laten zien hoe dramatisch de muur ingrijpt in het leven van de Palestijnen.

Een advies van het Gerechtshof mag dan al niet bindend zijn, het zou een zware klap zijn voor Israël als het in het beklagdenbankje gezet werd."Het Internationaal Gerechtshof is een prestigieuze instelling die een grote bijdrage heeft geleverd aan de interpretatie en ontwikkeling van het internationaal recht", zegt Jan Wouters, professor internationaal recht aan de KU Leuven. "Een advies is juridisch niet bindend, maar dat betekent niet dat het juridisch irrelevant is."

De Palestijnen hopen dat een voor hen voordelig advies van het Gerechtshof ertoe zal leiden dat het tracé hier en daar herzien wordt en dat sommige landen zelfs sancties gaan treffen tegen Israël. Dat laatste overkwam Zuid-Afrika na een advies in 1971 waarin het Gerechtshof stelde dat

de bezetting van Namibië illegaal was.

Het was voor Israël een veeg teken dat het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) woensdag stelde dat het tracé van de muur het internationaal humanitair recht schendt (*DS 19 februari*). Het ICRC veroordeelt de terreur tegen Israëlische burgers en erkent dat Israël het recht heeft zich te beschermen. Maar het tracé van de muur wijkt op verschillende plaatsen af van de "Groene Lijn", de grens tussen Israël en de Westelijke Jordaanoever. Het Rode Kruis laakt dat daardoor duizenden Palestijnen geen toegang meer hebben tot basisvoorzieningen als water, gezondheidszorg en onderwijs.

"Als een organisatie als het ICRC op zo'n manier stelling neemt, is dat toch een teken aan de wand dat dit om meer gaat dan een politieke kwestie", zegt Wouters, die wijst op het juridische karakter van de vraagstelling: ze verwijst naar de vierde Conventie van Genève over de plichten van de bezettende macht in bezet gebied.

De zaak verdeelt ook de internationale gemeenschap. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties keurde vorig jaar met overgrote meerderheid een resolutie goed waarin Israël werd opgeroepen de bouw van de muur te staken. De resolutie was mee gesponsord door de Europese Unie. Maar bij de stemming in december over de Palestijnse resolutie om het Internationaal Gerechtshof in te schakelen, was de Algemene Vergadering verdeeld: 90 stemmen voor (vooral Arabische en moslimlanden), acht tegen (waaronder de VS) en 74 onthoudingen (waaronder de EU, die de resolutie in oktober had gesteund in ruil voor de Palestijnse belofte dat het Internationaal Gerechtshof niet zou worden ingeschakeld).

De Verenigde Staten en zes van de vijftien EU-landen dienden bij het Gerechtshof geschreven "memories" in, waarin ze vermoedelijk stellen dat dit geen zaak is voor het hof. Zowel de VS, Rusland als de EU doen van de week niet mee aan de pleidooien. Zij vormen samen met de VN het "kwartet" dat vorig jaar de zogenaamde *roadmap* voor vrede ontwierp. Naar eigen zeggen vrezen ze dat een eventueel advies van het Gerechtshof een politieke oplossing van het conflict tussen Israël en Palestijnen eerder zou bemoeilijken dan vergemakkelijken. Ze verwijzen ook naar de "collateral damage" die het Gerechtshof zelf zou kunnen oplopen. Want wat het besluit van het Gerechtshof ook zal zijn, in dit gepolariseerde dossier zal altijd minstens een kamp zich miskend voelen.

Bart Beirlant is redacteur buitenland. Elke dag beantwoordt de redactie een actuele vraag.